

บทที่ 5

ทฤษฎีระบบครอบครัว

Family Systems Theory

ทฤษฎีระบบครอบครัว เป็นทฤษฎีครอบครัวที่มีวิัฒนาการเพื่อการศึกษาครอบครัวในช่วงที่ 4 คือระหว่าง ค.ศ. 1960 – ปัจจุบัน การกำเนิดทฤษฎีระบบครอบครัว ได้รับแนวคิดพื้นฐานจากทฤษฎีระบบหัวใจเดียวเริ่มต้นในหลายทศวรรษก่อน ค.ศ. 1960 โดยนักทฤษฎีด้านชีววิทยา แต่ต่อมาแนวคิดดังกล่าวได้ขยายและนำมาประยุกต์ใช้ในงานด้านสังคมศาสตร์ จิตวิทยา และการศึกษาด้านครอบครัว การพัฒนาทฤษฎีระบบครอบครัวได้มีการศึกษาเชิงระบบที่ชัดเจนยิ่งขึ้น เมื่อมีการนำแนวคิดด้านนิเวศวิทยามาบูรณาการกับแนวคิดทฤษฎีระบบที่มีอยู่เดิม ทำให้สามารถอธิบายระบบในบริบทของครอบครัวได้หลากหลายมิติยิ่งขึ้น โดยครอบคลุมไปถึงการศึกษาครอบครัวบำบัด การกล่าวถึงทฤษฎีระบบครอบครัวในหนังสือเล่มนี้ ประกอบไปด้วยหัวข้อสำคัญ คือ 1) ความเป็นมาโดยสังเขปของทฤษฎีระบบครอบครัว 2) สมมติฐานของทฤษฎีระบบครอบครัว 3) คำศัพท์และแนวคิดสำคัญของทฤษฎีระบบครอบครัว และ 4) ข้อวิพากษ์และข้อจำกัดในการประยุกต์ใช้ทฤษฎีระบบครอบครัว โดยรายละเอียดแต่ละหัวข้อมีดังนี้

1. ความเป็นมาโดยสังเขป

ทฤษฎีระบบได้กำเนิดครั้งแรกเป็นเวลาหลายศตวรรษ ที่ของการ
ธิบายและการศึกษาในด้านวิทยาศาสตร์ได้แก่ ด้านพิสิกส์ คณิตศาสตร์
ถิทิ ตลอดจนวิทยาศาสตร์ในหลากหลายมิติ นักทฤษฎีสำคัญที่เกี่ยวข้อง
ับการกำเนิดทฤษฎีระบบจนนำมาสู่การพัฒนาทฤษฎีระบบครอบคลุม^{ดังแก่}
1) ลูดวิก พอน เบอร์ทาลันไฟ (Ludwig von Bertalanffy)
2) เออร์เนส เบอร์เกส (Ernest Burgess) และ
3) บรอนเฟนเบرنเนอร์ (Bronfenbrenner) (Whitchurch &
Constantine, 1993; Buckley, 1967)

ลูดวิก พอน เบอร์ทาลันไฟ นักชีววิทยาชาวออสเตรีย เป็นผู้
เริ่มต้นในการวางแผนคิดพื้นฐานทฤษฎีระบบทั่วไป (general system
theory) ตั้งแต่ในช่วงปลายศตวรรษที่ 1920 โดยเบอร์ทาลันไฟ ให้
ความสำคัญเกี่ยวกับระบบที่ต้องมีปฏิสัมพันธ์ภายในตัวเองและมีการ
ปฏิสัมพันธ์ระหว่างระบบอื่นๆ หรือสิ่งแวดล้อมภายนอก ในช่วงเวลาดัง^{กล่าว} นักวิจัยและนักวิชาการ ได้ขยายการประยุกต์ใช้ทฤษฎีระบบทั่วไป
ในงานด้านสังคมศาสตร์ จิตวิทยา และขยายถึงการศึกษาด้านสังคม
ศาสตร์ครอบครัว เริ่มจากการที่นักจิตวิทยานำแนวคิดทฤษฎีระบบทั่วไป
ประยุกต์ใช้ในการศึกษาเกี่ยวกับครอบครัวบำบัด โดยเน้นความสำคัญ
ของครอบครัวอย่างเป็นระบบเพื่อหาวิธีการในการอธิบายกิจกรรมต่างๆ
หรือธุกรรมต่างๆ ระหว่างสมาชิกในครอบครัว ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของ
ครอบครัวและถือว่าความบกพร่องในการทำหน้าที่ของกิจกรรมหรือ
ธุกรรมต่างๆ เป็นความผิดปกติของการทำหน้าที่ของสมาชิกในครอบครัว

ซึ่งสมาชิกในครอบครัวต้องให้ความสำคัญกับความผิดปกติของการทำหน้าที่ต่างๆ เหล่านั้นมากกว่าการให้ความสำคัญกับความผิดพลาดหรือคุณภาพของสมาชิกแต่ละคนในครอบครัว

ประเด็นสำคัญในการนำทฤษฎีระบบหัวไปมาประยุกต์ใช้เกี่ยวกับครอบครัวบำบัด ได้แก่ การนำมาศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการของครอบครัว ซึ่งต่อมามาได้มีการใช้กันอย่างกว้างขวางในการศึกษาด้านการสื่อสารระหว่างสมาชิกในครอบครัวและใช้ในการบำบัดรักษา โดยเฉพาะในช่วงทศวรรษที่ 1980 มีการนำทฤษฎีระบบมาใช้กันอย่างแพร่หลาย เพื่อระบุความหลากหลายของประเด็นหรือกิจกรรมต่างๆ ในครอบครัว ทั้งที่เกี่ยวข้องกับความรู้ ความสามารถของสมาชิกครอบครัว และด้านครอบครัวบำบัด อย่างไรก็ตาม การศึกษาส่วนใหญ่ของเบอร์ทาลันไฟฟ์ เกี่ยวข้องกับครอบครัวได้ถูกนำมาปูรณาการเป็นส่วนหนึ่งของทฤษฎีหน้าที่เชิงโครงสร้างในเวลาต่อมา

เออร์เนส เบอร์เกส นักทฤษฎีที่สำคัญที่มีส่วนในการวางแผนฐานทฤษฎีระบบครอบครัวโดยได้นำเสนอแนวคิดด้านครอบครัว ซึ่งเน้นประเด็นของครอบครัวที่แสดงถึงความเป็นเอกภาพของการปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกครอบครัวและขยายความหมายของครอบครัวมากกว่าคำจำกัดความตามกฎหมาย โดยครอบครัวหมายรวมถึง การดำเนินชีวิต พัฒนาการแห่งบุคลิกภาพที่ดีของสมาชิกครอบครัว ซึ่งมีความสำคัญในการปฏิสัมพันธ์ของสมาชิกครอบครัว ทั้งนี้เบอร์เกสได้นำเสนอความหมายของครอบครัวในเชิงระบบต่อสมาคมสังคมวิทยาแห่งสหราชอาณาจักร (American Sociological Association) เป็นครั้งแรกในปี ค.ศ. 1926 (Whitchurch & Constantine, 1993)